

ORIGINAL

Socialudvalget (2. samling)
SOU alm. del - Bilag 145
Offentligt

Unge misbrugere sikres behandling

Fakta

Unge og misbrug

Kommuner og amter har pligt til at give unge misbrugere under 18 år behandlingsgaranti i løbet af 14 dage. Ordningen gælder fra 1. oktober 2005.

Antallet af helt unge misbrugere med behov for decideret misbrugsbehandling skønnes at udgøre 75 unge på landsplan. Halvdelen skønnes allerede at være i behandling i dag. Behandlingsudgiften til den anden halvdel, der – som følge af garantien – skal have et tilbud om social behandling af stofmisbrug, er vurderet til at koste 4,8 millioner kroner i årligt.

3000 unge skønnes på landsplan at have et misbrug, der kalder på socialpædagogiske tilbud. Det viser „Undersøgelsen af under 18-årige stofmisbrugeres situation“, udarbejdet af Videns- og formidlingscentret for Socialt Arbejde.

Kommuner har siden nytår haft pligt til at udarbejde handleplaner for unge misbrugere.

53 procent af 20 årige unge har prøvet at ryge hash. 52,6 procent af de 20-årige har prøvet at ryge cigaretter, viser Sundhedsstyrelsens MULD-rapport fra 2002.

Socialministeriet udmelder igen i løbet af 2005 en ansøgningspulje med mulighed for at søge støtte til misbrugsprojekter i 2006 og 2007.

En flot tanke, men behandlingsgarantien er kun for de hårdest ramte misbrugere. Hvad med alle de andre unge, spørger eksperter

Af Else Marie Andersen

HASMISBRUG ■ Kommuner og amter skal om tre måneder sikre unge stofmisbrugere under 18 år behandlingsgaranti inden for 14 dage. Men eksperter og fagfolk tvivler allerede nu på, at det kan lade sig gøre.

Behandlingsgarantien er konsekvensen af et lovforslag, som Folketinget netop har vedtaget for at sikre, at også de yngste og tungeste misbrugere får mulighed for at komme i behandling. Nøjagtig som voksne misbrugere har fået behandlingsgaranti.

Men fagfolk og eksperter peger på, at den nye kommunalreform og de unges manglende erkendelse af misbruget er nogle af de største hindringer for, at behandlingsgarantien får en effekt. Manglende viden og især berøringsangst over for misbrugere handlingslammer tilsyneladende også det sociale system i kommunerne.

– Behandlingsgarantien er en flot tanke, men den bliver svær at få i mål lige nu. Blandt andet fordi kommunerne er optaget af strukturdebatten. Derfor tror jeg, at nogle kommuner vil få svært ved at få udarbejdet de tilbud og handleplaner, de har pligt til over for unge misbrugere. Og hvem skal trække de unge hen til behandlingen? Mange unge misbrugere føler sig sunde og stærke. Det er først om 10 år; de mærker konsekvensen af misbruget, siger forstander på Ungdomshjemmet Seden-Enggaard, Hans Jørgen Jønsson, der er formand for Foreningen af Danske Døgninstitutioner og tidligere misbrugskonsulent.

Hvem skal behandles?

En tidligere undersøgelse har vist, at op mod 3000 unge under 18 år er misbrugere.

Arkivfoto: Maria Hedegaard/Scanpix

De ryger typisk hash for at dulme sociale eller psykiske problemer, men det er ikke dem, behandlingsgarantien er beregnet for. Deres problemer skal løses med socialpædagogiske tilbud: aktiviteter, voksenkontakt og andre tilbud, der kan lede deres fokus væk fra de euforiserende stoffer.

Behandlingsgarantien retter sig derimod mod de 75-100 unge, som decideret har brug for misbrugsbehandling. Altså unge som „på grund af stofmisbruget har så alvorlige sociale og adfærdsmæssige problemer, at den unge ikke kan fungere i forhold til familie, uddannelse, arbejde eller skole“, som der står i bemærkningerne til loven. Men selv blandt garvede behandlere skaber den definition af målgruppen usikkerhed.

– Hvis det er definitionen, så har jeg behandlet halvdelen af dem allerede, siger psykiater Henrik Rindom, der er leder af Stofrådgivningen i København.

De sidste to et halvt år har han behand-

JAN 19 1960

let 119 unge, der ønskede at komme ud af misbruget. Halvdelen af dem var under 18 år. Han mener, det er svært at skelne mellem unge misbrugere, der har brug for socialpædagogiske tilbud og dem, der har brug for decideret misbrugsbehandling, som loven lægger op til.

- Hvad med Jens, der ryger hash hver dag, og som ikke kan passe hverken skole eller arbejde. Han har en plan om at holde op efter sommerferien, når han skal på produktionsskolen. Min erfaring siger mig, at det gør han ikke, for det kan han ikke, men tilhører han målgruppen, spørger Henrik Rindom.

Mistrivsel kan føre til misbrug

Hidtil har kommunernes opsøgende teams og sagsbehandlere manglet ambulante og døgnbemandede behandlingssteder at henvise de dårligste af de unge misbrugere til. Men der har også manglet sociale projekter med tilbud om aktiviteter og vok-

senkontakt til de unge misbrugere, som på grund af deres misbrug og sociale og psykiske problemer ikke kan rummes i kommunens øvrige tilbud til unge. Det viste en undersøgelse fra 2001.

Videns- og formidlingscenter for Socialt Udsatte og UFC Børn og Unge er i øjeblikket i gang med at opdatere undersøgelsen med aktuelle oplysninger om omfanget af unges misbrug og kommunernes tilbud til dem.

- Det bliver spændende at se, om kommunerne har fået flere sociale tilbud til den gruppe unge, der har behov for kontakt fra troværdige voksne, aktiviteter, vejledning og rådgivning, men vi er ikke færdige med at analysere spørgeskemaerne endnu, siger Henriette Zeeberg, temaleder på misbrugsområdet på Videns- og formidlingscenter for Socialt Udsatte.

Hun understreger, at langt de fleste unges misbrugsproblemer bedst hjælpes med socialpædagogisk støtte. De har ikke behov

for egentlig misbrugsbehandling med for eksempel tilbagefaldsforebyggende behandling.

Flere behandlingssteder til helt unge

Socialpædagogens rundringning viser, at nogle kommuner har eller er på vej til at etablere misbrugsbehandling for de helt unge. Det er eksempelvis tilfældet i Ålborg, Århus, Fredericia, Herlev, Høje-Taastrup og Københavns kommuner.

- Vi har fået vores egen behandlingsafdeling lige inde ved siden af. Det er helt fantastisk, for tidligere kunne vi ikke henvise de unge misbrugere til andre. Der findes jo ikke mange behandlingssteder for de helt unge misbrugere, og det er ikke smart at sende dem ned til gamle narkomaner på misbrugscentret, for så får de hurtigt en identitet som misbrugere, siger Helle Staun, der er leder af det opsøgende team, Drivremmen, i Århus.

Drivremmen er netop blevet opnormeret fra to til seks medarbejdere for at styrke det opsøgende arbejde med fokus på misbrug.

- En stor del af arbejdet med unge misbrugere er at få dem til at erkende, at forbruget er for stort. De slår misbruget hen og siger: „Jeg kan selv klare det“ eller „Nu drosler jeg også ned med hashen“. Men det er svært for dem. Vi har en del motivationsarbejde for at få unge til at erkende, at hashen er et problem. Og er vi i tvivl, om der er et misbrug, beder vi den unge gå ind til misbrugskonsulenten for at bede ham hjælpe med at vurdere, hvor alvorligt misbruget er. Det er helt fantastisk, at vi har fået den mulighed, siger Helle Staun.

Også i Herlev har Misbrugscentret Kagshuset netop søgt Socialministeriet om penge til behandling af unge misbrugere under 18 år.

- Vi må erkende, at der er et problem med unges omgang med rusmidler. Der er helt klart flere unge, der eksperimenterer med rusmidler i dag end tidligere, og hash har fået en renaissance, men ikke alle unge er ved at blive misbrugere. 85-90 procent af de unge stopper igen, når de har prøvet det, men 10-15 procent er i risikozonen for at blive misbrugere, og dem vil vi gerne have fat i, inden de kommer for langt ud, siger Bjarne Bisgaard, leder af Kagshuset, Herlev Kommunes misbrugscenter.

Misbruger, men hvorfor?

I København arbejder Stofrådgivningen, som hører under alkoholambulatoriet Lænken, både med de unges psykiske og sociale tilværelse, som ofte bliver slået i stykker, når hashen tager over og bliver til misbrug.

- Men hvad hjælper det, at jeg diagnosticerer en ung som skizofren misbruger, hvis

jeg ikke har en erhvervskonsulent, der kan hjælpe mig med at finde et fleksjob til den unge. Jeg har haft held med at samarbejde med sagsbehandlere, erhvervskonsulenter og arbejdsgivere for at få unge misbrugere i arbejde, og det er netop den tværfaglighed, der skal til for at løse misbrugerens situation, for de fleste har som regel også andre problemer end misbruget, understreger Henrik Rindom.

Hans erfaring er, at unges misbrug altid er forårsaget af enten social mistrivsel – og det gælder flertallet – begyndende psykisk sygdom eller personlighedsforstyrrelser med karakterafvigende adfærd.

– Spørgsmålet er, hvad er hønen, og hvad er ægget. Men det er tankevækkende, at vi

finder en del skizofrene blandt hashmisbrugere. Uden at de har talt sammen, siger de samstemmende, at de midlertidigt får det bedre, når de ryger hash. Noget tyder på, at de medicinerer sig selv, siger Henrik Rindom.

Nye kriterier og tværfaglighed

Efter hans opfattelse bør kommunerne forstærke den forebyggende indsats over for unges misbrug. Og det kan de blandt andet gøre ved at etablere en god tværfaglig indsats over for unge.

– Mange gode sagsbehandlere fornemmer godt, at der er noget galt med den unge, men de har ikke den fornødne faglighed til at fastslå, hvad der er galt. Derfor

skal man nedsætte mindre arbejdsgrupper af forskellige fagfolk, der kan samarbejde om de unge misbrugere, siger han.

Henrik Rindom peger på tre kriterier, som efter hans opfattelse indkredser størsteparten af unge hashmisbrugere. Og de ville være lettere at håndtere for frontpersonale, sagsbehandlere og andre fagfolk, der møder unge med problemer, som er svære at udrede og skelne fra hinanden.

– Hvis vi går efter de unge, der er smidt ud af skolen, taget for deres første kriminelle forhold og kommer fra brudte hjem, så fanger vi 95 procent af de unge hashmisbrugere. For de tre elementer indgår i næsten alle hashmisbrugerens liv, siger Henrik Rindom.

bevægelser. Altså bliver unges følelser, indlæring og koordination af bevægelser nedsat, når de ryger hash, og det er der rigtig mange unge, der gør. Faktisk har antallet af unge hashrygere overhalet antallet af cigaretrygende unge, og det er skræmmende, siger Henrik Rindom, der henviser til Sundhedsstyrelsens seneste MULD-rapport fra 2002.

Den viser netop, at 53 procent af de unge 20 årige har prøvet at ryge hash, mens kun 52,6 procent af de 20 årige har prøvet at ryge cigaretter.

– Problemet er, at du ikke kan se på de unge, at de har røget hash. Hvis de unge, der røg hash i stedet drak alkohol og mødte op i skolen, som hashrygere gør i dag, så ville du virkelig opdage, hvor stort problemet er. Men hashmisbruget er usynligt, og i den grad et overset problem, for det er så let at få fat i, og de unge ved, hvor de kan få fat i det, siger Henrik Rindom.

Hashrygere bliver yngre

Sundhedsstyrelsens seneste MULD-rapport om unges livsstil og vaner viser, at hash – og illegale stoffer i det hele taget – er blevet mere udbredt blandt de yngre befolkningsgrupper de senere år. Men undersøgelsen går ikke længere ned end til de 16 årige.

Socialpædagogens rundringning til nogle opsøgende gademedarbejdere i kommunerne viser imidlertid, at hashrygerne flere steder er yngre i dag.

– De yngste med hashforbrug og hashmisbrug, vi møder i Aalborg, er omkring 14-15 år. Sjældent ser vi børn helt ned til 12 år være påvirket af hash, fortæller Randi Riis Michelsen, der er leder af Midtby-sjakket i Aalborg.

I Herlev fortæller opsøgende medarbejder Michel Papapetros fra Det Flyvende Korps, at han forleden hørte, at unge i 6. klasse ryger hash. I Fredericia er det ikke

Hash er farligere end de unge tror

For nogle unge er risikoen for at blive afhængig af hash større end risikoen for at udvikle alkoholmisbrug, mener Stofrådgivningens leder

Af Else Marie Andersen

HASHMISBRUG ■ Hash er et undervurderet og overset problem, der er langt mere alvorligt for unges fremtidige trivsel, end mange går og tror.

Det mener psykiater Henrik Rindom, der leder Stofrådgivningen, som har haft over 100 unge misbrugere i behandling de seneste to år.

– Man ved, at hash påvirker de centre i hjernen, der styrer temperament, korttidshukommelse, hurtighed og præcision af

Arkivfoto: Henrik Sørensen/Scanpix

unormalt at møde en enkelt ung hashryger i 7. klasse.

- Problemet er, at unge hashrygere bliver udstødt og marginaliseret af fællesskabet, så de finder lynhurtigt alternative fællesskaber med ligesindede, og dér kommer behovet for en indsats, så de ikke bliver hængende i det miljø, siger afdelingsleder Hrolf Langgaard, Den Matrikelløse Klub i Fredericia.

Hash bliver i kroppen

Selv om hashrygeren føler, at han ikke længere er påvirket, så har forskere påvist, at stoffet sidder i kroppen i 48 timer efter, man har røget. Med andre ord vil selv et forbrug af hash hver tredje dag være nok til, at den unge konstant er påvirket - uden den unge selv kan mærke det.

- Hash er vanedannende. Hvis de psykosociale omstændigheder er til stede, er risikoen for at udvikle hashmisbrug langt større end risikoen for at udvikle et alkoholmisbrug - i hvert fald blandt de helt unge, siger Henrik Rindom.

Han nævner, at de psykosociale omstændigheder er, hvis den unge trives dårligt socialt i skolen eller på arbejde, hvis den unge er begyndende psykisk syg eller har personlighedsforstyrrelser med karakterafgivende adfærd.

Usynligt misbrug

Og systemets frontpersonale: pædagoger, lærere og andre skal blive bedre til at opdage unges misbrug, mener Henrik Rindom.

- Problemet med hashmisbrug er, at du ikke kan se på unge, at de ryger hash, og misbruget dækker altid over andre problemer. Jeg har eksempelvis behandlet Peter, som fortæller, at læreren de sidste 14 dage har rost ham for at sidde stille i timerne, efter han er begyndt at ryge hash om morgenen og til frokost. Det viste sig, at Peter havde DAMP og var i gang med selvmedicinering. Nogle unge misbrugere får ikke den behandling, de har brug for, konstaterer Henrik Rindom.

Netop unge med dobbeltdiagnoserne: „psykisk sygdom“ og „misbrug“ falder typisk ned mellem systemets tilbud, fordi psykiatrien og misbrugsbehandlingssystemet har svært ved at enes om, hvem der skal løse de unges problem.

Henrik Rindoms erfaring fra behandling af unges hashmisbrug er, at de unge selv er klar over, at deres liv går i stå, når de ryger meget hash. Men de kommer ind i et miljø, der er kendetegnet ved: „I morgen skal jeg nok tage mig sammen...“, men det sker ikke.

- Der er alt for mange unge, der bliver ødelagt af hash, advarer Henrik Rindom.